

Ecoloog Georgina Mace

Zorgen om de Indische oorgier

De campagnes van natuurorganisaties worden gedomineerd door charismatische uitstervende dieren. Maar een objectieve methode om vast te stellen wanneer een soort 'bedreigd' wordt, ontbrak lange tijd. De standaard die ecoloog **Georgina Mace** ontwikkelde zette de discussie over natuurbehoud op z'n kop.

door Jaap Tielbeke

JUSSI PIUKKONEN / KNAW

Op eilanden in de Stille Oceaan kruipen allerlei soorten weekdiertjes over het strand. Kleine, onaantrekkelijke beestjes die bij argeloze toeristen geregeld geplet onder de teenslippers belanden. Maar voor biologen zijn ze een waardevol onderzoeksobject. Net als Darwins bekende vinken heeft ieder eiland namelijk unieke exemplaren: een schatkamer voor wetenschappers die zich bezighouden met de evolutietheorie. Niemand had er ooit bij stil gestaan dat deze slakachtige schepsels wel eens een bedreigde diersoort konden zijn, totdat de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) de mollusken in de jaren negentig op de rode lijst van bedreigde dieren plaatste.

Dat de weekdiertjes op die lijst konden belanden is voor een groot deel te danken aan de wetenschappelijke inspanningen van de Britse ecoloog Georgina Mace (1953). Samen met een kleine club collega's legde zij de basis voor de criteria waarmee wordt bepaald welke dieren zich in de existentiële gevarenzone bevinden. Het lijkt zo vanzelfsprekend: sommige diersoorten dreigen uit te sterven en verdienen dus bescherming. Milieuclubs als het Wereld Natuur Fonds lanceren ieder jaar wel een campagne om een innemend dier voor uitsterven te behoeden. Maar gek genoeg ontbrak lange tijd een objectieve methode om vast te stellen wanneer een soort het stempel 'bedreigd' verdiende.

De rode lijst van de IUCN bestaat al sinds de jaren zestig. Alleen was de manier waarop hij werd samengesteld erg subjectief, zegt Mace: 'Experts in het veld gaven aan welke diersoorten volgens hen in de problemen zaten. Ze vulden een aantal formulieren in die door de IUCN werden verzameld en op basis daarvan werd vervolgens een boekwerk gemaakt.' Zodra dat eenmaal gepubliceerd was gingen allerlei instanties ermee aan de haal, waarbij het voorbehoud over de gammele wetenschappelijke onderbouwing vaak gemakshalve terzijde werd geschoven. Toen juristen de lijst begonnen op te voeren in rechtszaken (tegen smokkelaars van beschermde diersoorten) besloot de IUCN dat het tijd werd om objectieve maatstaven te formuleren.

In 1987 werd Mace benaderd om een essay te schrijven over de vraag hoe je zoiets zou kunnen aanpakken. Ze onderzocht in die tijd in dieren-tuinen de relatie tussen de bevolkingsomvang en de overlevingskansen van een soort. Haar toenmalige baas raadde haar af aan de IUCN-opdracht te beginnen: het leek een tijdrovend traject met een kleine kans op een bevredigende

ALFREDO CALIZ / PANOS PICTURES / HOLLANDESE HOOGTE

uitkomst. Maar Mace stortte zich toch op het project dat haar wetenschappelijke carrière zou tekenen. Tijdrovend was het zeker, maar het resultaat was allesbehalve onbevredigend. De standaard die ze met haar collega's ontwikkelde heeft de manier waarop we praten en nadenken over natuurbehoud op z'n kop gezet.

OM UIT TE LEGGEN wat er zo vernieuwend is aan hun aanpak, maakt Mace de vergelijking met een ziekenhuis. Daar heb je allerlei afdelingen: sommige patiënten zijn er slechter aan toe dan andere en verdienen acute aandacht. Om te zorgen dat de zieke op de juiste afdeling komt, moet er een juiste diagnose worden gesteld,

Blauwvintonijnvangst bij Barbate in de Straat van Gibraltar

waarbij de arts afgaat op verschillende symptomen. Dat hele proces is uitgebreid vastgelegd in medische handboeken en stevig wetenschappelijk onderbouwd. Zo'n doorwrochte systematiek moest er ook komen voor natuurbehoud. Het was niet langer slechts een kwestie van dieren

‘Wij doen dit vanuit een zorg om alle dieren, niet alleen de charismatische neushoorns of luipaarden’

tellen, er moesten geavanceerde computermodellen komen waarin allerlei omgevingsfactoren werden meegewogen. Bedreigde diersoorten werden voortaan ingedeeld in drie categorieën: kritiek, bedreigd en kwetsbaar.

De patiënten die dankzij de nieuwe criteria op de spoedeisende hulp terechtkwamen baarden opzien. Jarenlang werden campagnes voor natuurbehoud gedomineerd door mediagenieke dieren. Het is natuurlijk gemakkelijker om fondsen te werven voor de bescherming van neushoorns dan voor het behoud van Pacificse slakjes. Het is geen toeval dat het Wereld Natuur Fonds een knuffelbare pandabeer als mascotte heeft en niet de Indische oorgier. Terwijl die

laatste minstens zozeer bedreigd wordt. ‘Veel natuurclubs hadden een beeld in hun hoofd van welke dieren ’s werlds meest bedreigde soorten zouden moeten zijn,’ zegt Mace. ‘Maar dat beeld strookte niet altijd met de realiteit. Iedereen maakte zich bijvoorbeeld zorgen om de Afrikaanse olifant, zo’n beetje het uithangbord voor bedreigde diersoorten. Maar die belandde tot frustratie van sommige natuurclubs slechts in de categorie ‘kwetsbaar’, de laagste op de rode lijst. Terwijl de blauwvintonijn er naar onze maatstaven veel slechter aan toe was, die had een reddingsactie harder nodig dan de olifant.’

Ook overheden waren niet onverdeeld enthousiast: volgens de nieuwe criteria moes-